

KS. JACENTY MASTEJ

REZUREKCYJNA WIARYGODNOŚĆ KOŚCIOŁA

RESURRECTION CREDIBILITY OF THE CHURCH

A b s t r a c t. The article addresses the issue of resurrection credibility of the Church. This was achieved in three steps. First, the resurrection identity of the Church was demonstrated as it is associated with its Genesis and determines the absolute uniqueness of the Ecclesia in history. Second, the Ecclesia was presented as the icon of the Risen Lord. The category of icon made it possible to emphasize the Church's dual structure (visible and invisible, historical and mysterious) and show the Ecclesia as the Body of the Risen Lord. Finally, based on the previous considerations, those elements were underscored which could help one to discern the resurrection credibility of the Church. The qualities of the Church's resurrection credibility are complex, they are both visible and mysterious; therefore the essential condition for discerning the resurrection credibility of the Ecclesia (analogically to knowing the Church herself) is the simultaneous involvement of both reason and faith.

Keywords: Jesus Christ; Church; Resurrection; icon; credibility of the Church.

Kościół Chrystusowy ma świadomość swego boskiego pochodzenia oraz zbawczej misji. To przekonanie o nadprzyrodzonej genezie oraz zbawczym posłannictwie uzasadnia przez odwołanie się do Osoby Jezusa Chrystusa, w którym Bóg wkroczył w historię i ostatecznie wypełnił swoje obietnice.

Ks. dr hab. JACENTY MASTEJ, prof. KUL – kierownik Katedry Chrystologii i Eklezjologii Fundamentalnej w Instytucie Nauk Teologicznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Al. Raclawickie 14, 20-950 Lublin; wykładowca teologii fundamentalnej w WSD w Rzeszowie; e-mail: jmastej@kul.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7888-4078>.

We Wcielonym Synu Bożym dokonało się najdoskonalsze objawienie się Boga oraz zrealizowany został Boży plan odkupienia człowieka.

Szczytem i pełnią objawieniowo-zbawczego dzieła Jezusa Chrystusa, które rozpoczęło się wraz z przyjęciem przez Odwieczne Słowo ludzkiej natury, jest uwielbienie Jego ludzkiego ciała, dlatego misterium rezurekcji stanowi generalną prawdę przepowiadania, wiary i jest sercem chrześcijaństwa oraz Kościoła¹. Takie centralne znaczenie rezurekcji dla wiary uwidacznia św. Paweł, który stwierdza: „Jeśli zaś Chrystus nie zmartwychwstał, to próżne jest nasze głoszenie i próżna jest nasza wiara” (1 Kor 15,14). Kościół nie tylko rodzi się ze Zmartwychwstania, permanentnie je głosi i uobecnia, ale także oczekuje na powtórne przyjście zmartwychwstałego Pana, który przemieni nasze ciała na podobieństwo swego ciała uwielbionego.

Celem niniejszego artykułu jest wypuklenie rezurekcyjnej wiarygodności Kościoła. Zauważyć trzeba, że kwestia prawdziwości Kościoła jest często podejmowana we współczesnej eklezjologii fundamentalnej z uwzględnieniem rozlicznych perspektyw². W przypadku niniejszego przedłożenia punktem

¹ Karel Skalický, „Fundacyjne wydarzenie chrześcijaństwa: Ukrzyżowanie i zmartwychwstanie Jezusa z Nazaretu”, w *Chrześcijaństwo jutra*, red. Marian Rusecki i in. (Lublin: TN KUL, 2001), 29-33.

² René Latourelle, „Chiesa: Motivo di credibilita”, w *Dizionario di teologia fondamentale*, red. René Latourelle, Rino Fisichella (Assisi: Cittadella Editrice, 1990), 162-181; Marian Rusecki, „Wiarygodność Kościoła w Polsce jako rzeczywistości personalistycznej i dynamicznej”, *Studia Warmińskie* 30(1993): 377-390; Marian Rusecki, „Czy Kościół w Polsce jest wiarygodny?”, w *Wiarygodność Kościoła wobec przemian w Polsce. Quo vadis Ecclesia Polonorum?*, red. Marian Rusecki (Pelplin-Lublin: Wydawnictwo „Bernardinum”, 1994), 143-156; Henryk Seweryniak, „Sposoby uzasadniania wiarygodności Kościoła w nowszej literaturze teologicznej”, w *Wiarygodność Kościoła. Materiały z sympozjum w Kamieniu Śląskim w dniach 2-3.04. 1997*, red. Tadeusz Dola (Opole: Redakcja Wydawnictw. Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego, 1997), 27-48; Krzysztof Kaucha, „Wiarygodność Kościoła”, w *Kościół w czasach Jana Pawła II*, red. Marian Rusecki, Krzysztof Kaucha, Jacenty Mastej (Lublin: Wydawnictwo KUL, Wydawnictwo „Gaudium”, 2005), 335-359; Krzysztof Kaucha, „Współczesne metody uzasadniania wiarygodności Kościoła”, *Roczniki Teologiczne* 52, nr 9 (2005): 77-96; Krzysztof Kaucha, „Wiarygodność Kościoła i jej uzasadnianie w twórczości naukowej M. Ruseckiego”, w *Scio Cui Credidi. Księga pamiątkowa ku czci Księdza Profesora Mariana Ruseckiego w 65. rocznicę urodzin*, red. Ireneusz Ledwoń i in. (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2007), 133-145; Krzysztof Kaucha, *Wiarygodność Kościoła w kontekście współczesności europejskiej w świetle nauczania Jana Pawła II* (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2008); Paweł Rabczyński, „Wiarygodność Kościoła a znaki czasu”, w *Kościół w czasach Jana Pawła II*, 319-334; Andrzej Michalik, „Wiarygodność chrześcijaństwa według Josepha Ratzingera”, w *Teologia fundamentalna w twórczości Josepha Ratzingera*, red. Krzysztof Kaucha, Jacenty Mastej (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2017), 121-134; Jacenty Mastej, „Paschalna wiarygodność chrześcijaństwa i Kościoła według Josepha Ratzingera/Benedykta XVI”, w *Teologia fundamentalna*

wyjścia będzie rezurekcyjna tożsamość Kościoła. Ponieważ Kościół nie jaśnieje swoim własnym blaskiem, ale światłem Chrystusa, który umarł, zmartwychwstał i żyje³, w punkcie drugim ukażemy Eklezję jako ikonę zmartwychwstałego Pana. Na koniec wyeksplikujemy te elementy, które pozwalają odczytać rezurekcyjną wiarygodność Kościoła.

1. REZUREKCYJNA TOŻSAMOŚĆ KOŚCIOŁA

Odpowiedź na pytanie o tożsamość Kościoła, czyli o to, co stanowi jego istotę, rozpoczniemy od ukazania jego rezurekcyjnej genezy. Współczesna eklezjologia kwestię powstania Kościoła prezentuje integralnie i wieloaspektowo. Uwypukla przekonanie, że Fundatorem Eklezji jest Jezus Chrystus, gdyż zarówno chciał założyć Kościół, jak i tego dokonał⁴. *Katechizm Kościoła Katolickiego* naucza, że Kościół, który był w odwiecznym zamyśle Boga, został przygotowany w historii narodu izraelskiego, założony przez Jezusa Chrystusa i objawiony oraz posłany do świata w dzień Pięćdziesiątnicy⁵. Tym samym geneza Kościoła wiąże się z osobą Jezusa Chrystusa – z Jego ziemskim życiem, które rozpoczęło się wraz z Wcieleniem, nauczaniem, głoszeniem i urzeczywistnianiem królestwa Bożego – a szczególnie z wyda-

w *twórczości Josepha Ratzingera*, 135-151; Paweł Borto, „Josepha Ratzingera ujęcie wiarygodności Kościoła”, w *Teologia fundamentalna w twórczości Josepha Ratzingera*, 203-216.

³ Marian Rusecki, „Chrystyczna ikoniczność Kościoła w świetle nauczania Jana Pawła. Szkic zagadnienia”, w *Jana Pawła II inspiracje chrystologiczne*, red. Krzysztof Kaucha, Jacenty Mastey (Kraków: Wydawnictwo Księży Sercanów „Dehon”, 2006), 133-151; Kaucha, *Wiarygodność Kościoła w kontekście współczesności europejskiej*, 61.

⁴ Czesław S. Bartnik, *Kościół Jezusa Chrystusa* (Wrocław: Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, 1982), 58-99; tenże, *Kościół* (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2009), 17-99; Stanisław Nagy, *Chrystus w Kościele. Zarys eklezjologii fundamentalnej* (Wrocław: Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, 1982), 17-90; Stanisław Nagy, *Ty jesteś Piotr, czyli Skąta i na tej Skale zbuduję Kościół mój. Studium o widzialnym Kościele* (Częstochowa: Biblioteka „Niedzieli”, 2009), 27-68; Salvador Piè-Ninot, „Gesù e la Chiesa”, w *Dizionario di teologia fondamentale*, 151-162; Marian Rusecki, „Boska geneza Kościoła”, w *Kościół w czasach Jana Pawła II*, 72-78; Marian Rusecki, *Traktat o Kościele* (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2014), 93-108; Henryk Seweryniak, *Święty Kościół powszedni* (Warszawa: Biblioteka „Więzi”, 1996), 23-42; Andrzej Napiórkowski, „Geneza i misja Kościoła w świetle Objawienia”, w *Teologia fundamentalna*, t. 4: *Kościół Chrystusowy*, red. Tadeusz Dzidek i in. (Kraków: Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie. Wydawnictwo Naukowe, 2019), 23-57.

⁵ *Katechizm Kościoła Katolickiego* (Poznań: Pallottinum, 1994), 758-759.

rzeniami paschalnymi, których finałem było zesłanie Ducha Świętego, mocą którego Eklezja została posłana do świata.

W tym miejscu warto dokonać krótkiej refleksji metodologicznej, która pozwoli dostrzec wewnętrzną spójność chrystologii i eklezjologii fundamentalnej⁶. Należy zwrócić uwagę na zakorzenienie eklezjologii w chrystologii, gdyż jedynie skuteczne i wiarygodne wykazanie, że Jezus z Nazaretu jest Mesjaszem, Wcielonym Synem Bożym, pozwala rzetelnie odpowiedzieć na pytanie: Kim jest Kościół? Jeśli Jezus z Nazaretu jest tylko człowiekiem, to założona przez Niego wspólnota jest czysto ludzka i nie ma charakteru nadprzyrodzonego, a co za tym idzie – zbawczego. Jeśli natomiast odpowiedź na pytanie: Kim jest Jezus z Nazaretu? wyraża się istotowo w Piotrowym wyznaniu wiary: „Ty jesteś Chrystusem, Synem Boga Żywego” (Mt 16,16), to możemy mówić zarówno o Chrystusowej genezie Kościoła, jak i o genezie Boskiej. Tym samym eklezjologia fundamentalna wyrasta z chrystologii fundamentalnej i jest z nią organicznie związana. Porównywalnie nie da się zrozumieć Osoby Jezusa Chrystusa i Jego zbawczego posłannictwa bez uwzględniania istnienia i misji Kościoła. Kiedy zatem stwierdzamy w teologii fundamentalnej, że całe ziemskie życie Jezusa miało charakter eklezjotwórczy (m.in. proklamacja królestwa Bożego i jego realizacja przez cuda, ustanowienie Dwunastu z Piotrem na czele, ustanowienie Eucharystii w Wieczerniku, męka i śmierć na krzyżu oraz zmartwychwstanie i zesłanie Ducha Świętego), to jednocześnie rozumiemy, że wszystkie te wydarzenia, które zmierzają do ukonstytuowania Kościoła, odsłaniają nam Kim jest Jezus z Nazaretu. Kościół wiarygodny pochodzi od Jezusa Chrystusa: jest owocem całego Jego ziemskiego życia, a On jest jego Boskim Fundatorem. Jednak definitywnie Kościół mógł powstać dopiero wtedy, gdy zbawcze dzieło Chrystusa zostało dopełnione przez Jego śmierć i zmartwychwstanie oraz posłanie Ducha Świętego⁷. Dlatego wydarzenia paschalne, których sercem jest rezurekcja, trzeba uznać za historyczny początek zbawczej działalności Kościoła⁸.

⁶ Marian Rusecki, Jacenty Mastej i Krzysztof Kaucha, *Metodologia teologii fundamentalnej* (Lublin: TN KUL, 2019), 239-242.

⁷ „Kościół formalnie ukonstytuował się dopiero podczas Wielkiej Nocy w mocy wydarzenia zmartwychwstania, a w zesłaniu Ducha Świętego w dniu Pięćdziesiątnicy doświadczył swego konkretno-widzialnego narodzenia” (Leo Scheffczyk, *Zmartwychwstanie* (Warszawa: Wydawnictwo PAX, 1984), 262.

⁸ Wacław Hryniewicz, *Nasza pascha z Chrystusem. Zarys chrześcijańskiej teologii paschalnej*, t. 2 (Lublin: TN KUL, 1987), 75.

Nie pomniejszając znaczenia innych wydarzeń eklezjotwórczych, aktualnie skoncentrujemy się na rezurekcji, która definitywnie konstytuuje Kościół oraz ukazuje istotę stanowiącą o jego tożsamości. Pierwszym eklezjalnym owocem zmartwychwstania Jezusa Chrystusa jest wielkanocna wiara uczniów. Wiara ta zrodziła się w wyniku wielkanocnych spotkań uczniów z Jezusem, który „stał się dla nich widzialnym w swoim uwielbionym ciele”⁹. Wielkanocna wiara wynika z przekonania, że Jezus, który umarł i którego ciało zostało złożone w grobie, żyje, a Jego grób jest pusty¹⁰. Wielkanocną wspólnotę wiary cechuje przede wszystkim osobowa więź uczniów ze zmartwychwstałym Panem, gdyż chrystofanie, podobnie jak starotestamentowe teofanie, mają charakter interpersonalny¹¹. W czasie spotkań ze Zmartwychwstałym Jego uczniowie rozpoznają, że to jest Pan. Rozpoznanie to dokonuje się stopniowo, gdyż ciało Jezusa jest już przemienione, czyli uwielbione, choć pozostaje tożsame z ciałem ziemskim. Doświadczenie obecności Zmartwychwstałego w czasie chrystofanii, rozpoznanie Jego tożsamości oraz przeżywanie bliskości (m.in. przez wspólny posiłek), ma kapitalne znaczenie dla wiary apostołów, która jest początkiem i fundamentem wiary eklezjalnej.

Wielkanocny entuzjazm wiary apostoelskiej znalazł swój wyraz w odważnym świadectwie o Chrystusie, który umarł, zmartwychwstał i żyje. Pisma nowotestamentowe potwierdzają, że uczniowie proklamując nowy sposób egzystencji Jezusa, czerpią z osobistych doświadczeń i przedstawiają ją jako rzeczywistość w pełni realną¹². Przeżycia wielkanocne uczniów i wynikająca z nich wiara wielkanocna ma dla chrześcijaństwa ponadczasowe znaczenie. Wiara kolejnych pokoleń wyznawców Chrystusa opiera się na wierze i świadectwie apostołów: „błogosławieni, którzy nie widzieli, a uwierzyli” (J 20, 29b), a motywy ich wiary stanowią najgłębsze uzasadnienie wiary chrześcijańskiej¹³. Niewątpliwie kluczowym momentem apostoelskiego świadectwa wiary w zmartwychwstanie Chrystusa jest ich męczeńska śmierć.

⁹ Jacques Dupuis, *Wprowadzenie do chrystologii* (Kraków: Wydawnictwo WAM, 1999), 55.

¹⁰ Salvador Pié-Ninot, „Zmartwychwstanie Chrystusa w teologii współczesnej”, w *Tajemnica odkupienia*, red. Lucjan Balter i in. (Poznań: Pallottinum, 1997), 273.

¹¹ Marian Rusecki, *Cud w chrześcijaństwie* (Lublin: TN KUL, 1996), 377; Bernhard Wernisch, *Geschichten oder Geschichte? Theologie des Wunders* (Salzburg: Verlag St. Peter, 1981), 377.

¹² Tadeusz Dola, *Teologia misteriów życia Jezusa* (Opole: Redakcja Wydawnictw. Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego, 2002), 302-303.

¹³ Jacenty Mastej, *Staurologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa* (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2014), 205.

Z wielkanocną wiarą uczniów wiąże się także eklezjalne posłannictwo. Misja Zmartwychwstałego Pana znajduje swoje przedłużenie w posłaniu udzielonym apostołom: „Jak Ojciec Mnie posłał, tak i ja Was posyłam” (J 20,21). Powierzone apostołom zadanie jest równocześnie posłannictwem całego Kościoła i ma wyraźnie rezurekcyjny charakter, gdyż pochodzi od zmartwychwstałego Pana i rodzi się z Jego zwycięstwa nad śmiercią, grzechem i szatanem¹⁴. Rezurekcyjna misja powierzona apostołom dotyczy nauczania, uświęcania i pasterzowania. Permanentna wierność tej misji – tak w wymiarze przestrzeni („wszystkie narody”), czasu („aż do skończenia świata”), jak również zbawczego przesłania, pozwala Kościołowi zachować rezurekcyjną tożsamość, która widoczna jest w jego permanentnym urzeczywistnianiu się.

Eklezja – od dnia Pięćdziesiątnicy aż po dzień dzisiejszy – wypełnia polecenie Zmartwychwstałego Pana i urzeczywistnia się przez nauczanie, czyli posługę słowa. Przepowiadanie Dobrej Nowiny o Chrystusie, który zmartwychwstał i żyje, zajmuje centralne miejsce w Kościele. Kerygmat apostołowski jest wezwaniem do wiary w zmartwychwstałego Pana oraz służy pogłębianiu, ożywianiu i umacnianiu wiary z Nim¹⁵. Apostołowie nauczają jako naocznym świadkom wydarzeń (por. Dz 2,14-36; 10,34-43). Rezurekcyjna geneza i urzeczywistnianie się Kościoła uwidacznia się także w taumatycznej działalności apostołów, gdyż ich przepowiadaniu towarzyszą cuda, które uwiarygodniają dobrą nowinę o zmartwychwstaniu Jezusa (Dz 3,1-10)¹⁶. Niewątpliwie cuda dziejące się w pierwotnym Kościele dynamizowały jego rozwój i umacniały wiarę¹⁷.

Misterium rezurekcji Chrystusa uobecnia się także w uświęcającej posłudze Kościoła. Dzięki sprawowanej liturgii, a szczególnie Eucharystii, wspólnota eklezjalna nieustannie doświadcza obecności i działania zmartwychwstałego Pana¹⁸. Sprawowane przez Kościół sakramenty uobecniają nie tyle konkretny, jednorazowy, historyczny czyn Chrystusa, ile trwałą, Boską i zbawczą rzeczywistość w nim zawartą. W sakramentach żyje, działa i realizuje swe

¹⁴ Salvador Pié-Ninot, *Wprowadzenie do eklezjologii* (Kraków: Wydawnictwo WAM, 2002), 96.

¹⁵ Hryniewicz, *Nasza pascha z Chrystusem*, 197.

¹⁶ Marian Rusecki, „Funkcja argumentacyjna cudu w pierwszych wiekach Kościoła”, *Roczniki Teologiczne* 26, nr 2 (1979): 29-40.

¹⁷ Marian Rusecki, *Traktat o cudzie* (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2006), 391; Mastej, *Staurolologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa*, 265.

¹⁸ Wacław Hryniewicz, *Pascha Chrystusa w dziejach człowieka i wszechświata. Zarys chrześcijańskiej teologii paschalnej*, t. 3 (Lublin: TN KUL, 1991), 133-6; tenże, *Nasza pascha z Chrystusem*, 287; Scheffczyk, *Zmartwychwstanie*, 264.

zbawcze posłannictwo Zmartwychwstały Pan. Dzięki sakramentom wierzący jednoczą się z Nim oraz zostają wszczępieni w misterium Jego życia, męki, śmierci i zmartwychwstania¹⁹. Najgłębszy sens sakramentalnych znaków wyraża się zatem w tym, że Kościół sam uczestnicząc w tajemnicy Chrystusowego zmartwychwstania, wprowadza w jej zbawcze owoce wszystkich wierzących. Ten rezurekcyjny dynamizm Eklezji wypływa z otrzymanego od Chrystusa posłannictwa, czyli jest wyrazem jej tożsamości i wiarygodności²⁰.

Dla wykazania prawdziwości Kościoła szczególnie ważne jest to, że od początku swego istnienia eklezjalna wspólnota wiary celebrowała zmartwychwstanie, gromadząc się na sprawowaniu Eucharystii. Nowotestamentowe opisy spotkań ze Zmartwychwstałym wiążą się ze świętowaniem Pamiątki Pana²¹. Kościół, który rodzi się ze zmartwychwstania, nie tylko głosi to wydarzenie, ale nim żyje i je sakramentalnie urzeczywistnia. Z woli Chrystusa rezurekcyjny charakter posłannictwa Kościoła przynależy do jego istoty i wpisuje się w proces permanentnej eklezjogenezy rezurekcyjnej.

Wielkanocna tożsamość Kościoła winna być odczytywana także w powiązaniu z misją pasterzowania. Eklezjalna posługa pasterzowania jest zakorzeniona w apostołacie i sukcesji apostoelskiej oraz prymacie Piotra i sukcesji prymacjalnej. O identyczności Eklezji na przestrzeni historii stanowi nieprzerwany proces sukcesji apostoelskiej oraz sukcesji prymacjalnej. Podkreślić trzeba, że dla ustanowionej przez Chrystusa wspólnoty Dwunastu z Piotrem na czele wydarzenia rezurekcyjne stanowią odnowienie i umocnienie wiary oraz źródło misji i posłannictwa, co najdobitniej uwyrażnia przekazanie Piotrowi zadań pasterskich podczas chrystofanii nad Jeziorem Galilejskim (J 21, 15-19). Nieprzerwany proces przekazu posłannictwa Dwunastu, który jest realizowany przez sakramentalny akt święceń biskupich dla zachowania tożsamości Kościoła, nosi nazwę sukcesji apostoelskiej. Z woli Chrystusa biskupi są następcami Apostołów, z biskupem Rzymu na czele tworzą jedno kolegium i spełniają misję pasterską²². Tę prawdę przypomina *Katechizm Kościoła*

¹⁹ Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, 7; Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele *Gaudium et spes*, 22.

²⁰ Dola, *Teologia misteriów życia Jezusa*, 294-308; Mastej, *Staurologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa*, 266.

²¹ Peter Neuner, „Eklezjologia – nauka o Kościele”, w *Podręcznik teologii dogmatycznej*, red. Wolfgang Beinert, t. 7 (Kraków: Wydawnictwo M, 1999), 231; Mastej, *Staurologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa*, 262.

²² Henryk Seweryniak, *Świadectwo i sens. Teologia fundamentalna* (Płock: Płocki Instytut Wydawniczy, 2001), 424-425.

Katolickiego: „W misji Apostołów jest pewien element nieprzekazywalny: są oni wybranymi świadkami Zmartwychwstania i fundamentami Kościoła. Jest jednak także pewien element stały ich misji. Chrystus obiecał im, że pozostanie z nimi aż do skończenia świata (por. Mt 28,20). ‘Boskie posłannictwo, powierzone przez Chrystusa Apostołom, trwać będzie do końca wieków, ponieważ Ewangelia, którą mają przekazywać, jest dla Kościoła po wszystkie czasy źródłem całego jego życia. Dlatego... Apostołowie... zatroszczyli się o to, by ustanowić swych następców’ (KK 20)”²³.

Podsumowując kwestię rezurekcyjnej genezy Eklezji należy stwierdzić, że „Kościół wywodzi się ze Zmartwychwstania”²⁴. Pomiedzy Zmartwychwstałym Panem a Jego Kościołem istnieje głęboka, osobowa więź: Zmartwychwstały jest racją zaistnienia Kościoła oraz jego trwania w historii, Eklezja jest mistycznym Jego Ciałem²⁵. Rezurekcja Jezusa Chrystusa ma dla powstania Kościoła i jego tożsamości oraz jego urzeczywistniania się historii znaczenie kluczowe²⁶. F.-X. Durrwell stwierdza dobitnie: Eklezja „idzie od zmartwychwstania Jezusa ku własnemu zmartwychwstaniu”²⁷.

2. EKLEZJA IKONĄ ZMARTWYCHWSTAŁEGO PANA

Kluczową kwestią dla eklezjologii jest odpowiedź na pytanie: czym, a właściwie kim jest Kościół? Nie pomniejszając znaczenia istniejących określeń, obrazów i figur, które odsłaniają misterium Eklezji, chcemy ukazać Kościół jako ikonę Zmartwychwstałego Pana. Jednak przywołane określenie „ikona” rozumiemy nie w sensie przedmiotowym, jak statyczne przedstawienie, obraz,

²³ *Katechizm Kościoła Katolickiego*, 860.

²⁴ Leo Scheffczyk, „Zmartwychwstanie Jezusa – fundamentalna prawda wiary”, *Communio* 5, nr 2 (1985): 16; por. Marian Rusecki, *Traktat o Objawieniu* (Kraków: Wydawnictwo Księży Sercanów „Dehon”, 2007), 437; Zbigniew Krzyszowski, „Zmartwychwstanie a eklezjogeneza”, *Resovia Sacra* 6 (1999): 55-80; François-Xavier Durrwell, *La résurrection de Jésus mystère de salut* (Paris: Cerf, 1982), 124-157; Scheffczyk, *Zmartwychwstanie*, 262-270; Henryk Muszyński, „Zmartwychwstanie Chrystusa niewzruszonym fundamentem Kościoła. Reinterpretacja 2 Tm 2,19 w świetle źródeł qumrańskich”, *Studia Pelplińskie* 8 (1976): 91-123.

²⁵ Edward Kopeć, „Historiozbawczy charakter zmartwychwstania Jezusa Chrystusa”, *Roczniki Teologiczno-Kanoniczne* 24, nr 4 (1977): 107; Scheffczyk, *Zmartwychwstanie*, 263.

²⁶ Neuner, „Eklezjologia – nauka o Kościele”, 231; Dola, *Teologia misterium życia Jezusa*, 294-308.

²⁷ François-Xavier Durrwell, *Ojciec. Bóg w swoim miłosierdziu* (Kielce: Wydawnictwo „Jedność”, 2000), 91.

ale w znaczeniu osobowym, dynamicznym, co uwyrażniają określenia blisko-
znaczne: „twarz”, „oblicze”, „głowa”²⁸. Oblicze Chrystusowe w Eklezji uwi-
dadzania się zarówno przez chrystusową genezę, jak i przez chrystyczne urze-
czywistnianie się Kościoła w historii. Poprzez ten ścisły związek Kościoła
z Chrystusem zachowywana jest jego tożsamość, co starano się wykazać
w pierwszym punkcie²⁹. Natomiast celem tego punktu jest próba ukazania
misterium obecności Zmartwychwstałego Pana w Kościele i przez Kościół,
poprzez odwołanie się do kategorii ikony.

W powszechnym, teologicznym rozumieniu ikona otwiera na nową, nadprzy-
rodzoną, boską rzeczywistość i jest oknem pozwalającym zbliżyć się do Trans-
cendencji³⁰. W naszym pojmowaniu chcemy poszerzyć rozumienie ikony, gdyż
nie tylko otwiera, prowadzi, ale także uobecnia rzeczywistość, którą wskazuje,
co więcej – wyraża ją, choć jej nie zamyka w sobie i nie ogranicza. Ikona ma
teofanijny charakter, gdyż jest „miejszem” objawienia się Boga, jest przestrzenią
spotkania Boga z człowiekiem, „rzeczywistości ziemskiej z wiecznością”. Dlate-
go za M. Ruseckim przyjmujemy, że „najgłębszy sens ikony tkwi w jej persona-
listycznym rozumieniu” oraz że z ikoną związana jest „łaska, światło i chwała
Boża”, czyli osobowa obecność Boga³¹.

Używane w teologii określenie „chrystyczna ikoniczność Kościoła” uwy-
rażnia prawdę, że życie Kościoła ma swoje źródło w Osobie Jezusa Chrystu-
sa, Wcielonego Syna Bożego, który zmartwychwstał i żyje w Kościele będąc
jego Głową. Nieustanną, żywą obecność Chrystusa w Kościele można rozu-
mieć ikonicznie. Tak jak ikona odsłania nową, nadprzyrodzoną, boską rzeczy-
wistość i wprowadza w nią człowieka, tak Kościół ożywiany permanentnie
przez Chrystusa mocą Ducha Świętego daje człowiekowi możliwość wejścia
w misterium Trójjedynego Boga: Ojca, Syna i Ducha Świętego. Tak jak ikona
odsłania, ukazuje oraz urzeczywistnia Bożą obecność, tak Kościół przez
zbawczy dynamizm odsłania mocą Bożego Ducha oblicze Zmartwychwstałego
Pana, który żyje w swoim Kościele³².

²⁸ Rusecki, *Traktat o Kościele*, 79.

²⁹ Jacenty Mastej, „Chrystyczność jako podstawa wyjątkowości Kościoła”, *Łódzkie Studia Teologiczne* 28, nr 2 (2019): 11-22.

³⁰ Krzysztof Stachewicz, „Ikona a ontologia”, *Studia Theologiae Fundamentals* 2 (2011): 10-11.

³¹ Marian Rusecki, „Próba określenia przedmiotu ikonicznej teologii fundamentalnej”, *Studia Theologiae Fundamentals* 2 (2011): 33.

³² Niektóre refleksje na temat ikoniczności Kościoła zostały zainspirowane treściami zawartymi w drugim punkcie mojego artykułu: „Pneumatologiczna wiarygodność Kościoła”, *Verbum Vitae* 37, nr 1 (2020): 231-234.

Wśród wielu obrazów i figur Kościoła teologia katolicka uwypukla jego rozumienie jako Ciała Chrystusa. Z woli Chrystusa Eklezja jest Jego Ciałem, co wyjaśnia w swoich pismach św. Paweł³³. Głową Kościoła – Ciała jest sam Chrystus, a wierzący są jego członkami: „Podobnie jak jedno jest ciało, choć składa się z wielu członków, a wszystkie członki ciała mimo iż są liczne, stanowią jedno ciało, tak też jest i z Chrystusem” (1 Kor 12,12). *Katechizm* stwierdza: „Kościół jest Ciałem Chrystusa. Przez Ducha Świętego i Jego działanie w sakramentach, przede wszystkim w Eucharystii, Chrystus, który umarł i zmartwychwstał, tworzy wspólnotę wierzących jako swoje Ciało”³⁴. Uwyrażniając nauczanie *Katechizmu* należy zauważyć, że mamy na uwadze Chrystusa, którego ciało po zmartwychwstaniu jest uwielbione. Nazywając Eklezję ciałem Chrystusa, mamy na uwadze Jego ciało przemienione po zmartwychwstaniu. A skoro Kościół nie tylko ukazuje Chrystusa, ale także żyje Jego życiem i permanentnie wprowadza w to życie wierzących, to zarówno cała Eklezja, jak i poszczególni wierni są wierni Chrystusowi i dzięki temu noszą już w sobie zadatek zmartwychwstania i nowego życia. Misterium realnej i permanentnej obecności Zmartwychwstałego Pana dokonuje się zatem nieustannie zarówno w życiu całego Kościoła, jak i poszczególnych wiernych.

W świetle teologii rezurekcyjnej możemy zatem stwierdzić, że Kościół jest Ciałem zmartwychwstałego Pana³⁵. W Kościele żyje i wciąż działa Zmartwychwstały i Wywyższony Pan, a Jego obecność realizuje się przez Jego uwielbione ciało. L. Scheffczyk zauważa, że w Kościele manifestuje się uwielbiona cielesność Pana³⁶. Mocą Ducha Chrystus przenika ziemską rzeczywistość Kościoła i przekształca ją w „ciało duchowe” na podobieństwo swego uwielbionego ciała. Tym samym pierwiastek doczesny, widzialny, historyczny, ludzki obecny w rzeczywistości Kościoła zostaje przeniknięty Boskim, Chrystusowym, niewidzialnym, nadprzyrodzonym, duchowym. Kościół zachowując swoją „cielesność” (doczesność) jest duchowym ciałem Zmartwychwstałego. Źródłem życia mistycznego Ciała jest Uwielbiony Pan, który przekazuje Kościołowi „coś” ze swej istoty i swego działania (*esse et operari*)³⁷.

³³ Idea Kościoła jako mistycznego Ciała Chrystusa została rozwinięta dopiero w XX wieku przez papieża Piusa XII w encyklice *Mistici Corporis* w 1943 r. Zob. Krzysztof Gózdź, „Obrazy Kościoła i główne idee eklezjologiczne”, w *Kościół w czasach Jana Pawła II*, 84-86.

³⁴ *Katechizm Kościoła Katolickiego*, 805.

³⁵ Scheffczyk, *Zmartwychwstanie*, 266-269.

³⁶ Tamże, 268.

³⁷ Hryniewicz, *Nasza pascha z Chrystusem*, 81; Mastej, *Staurologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa*, 261.

Chrystus zmartwychwstał i żyje w ciele uwielbionym, które już nie podlega prawu natury (miejsca i czasu), ale należy do nowej, boskiej rzeczywistości. Przypomina o tym św. Paweł: „Chrystus powstawszy z martwych już więcej nie umiera, śmierć nad Nim nie ma już władzy” (Rz 6,9). Chrystus żyje w Eklezji, która jest osobową i wiarygodną Jego ikoną, ukazującą Go jako stale działającego w świecie w sposób rezurekcyjny³⁸. Blask Zmartwychwstałego uwyrażniają w Kościele zarówno święci, którzy już w pełni uczestniczą w Jego chwale nowego życia, jak i ci, którzy przez chrzest święty zostali włączeni w Jego śmierć i zmartwychwstanie, a żyjąc na ziemi oczekują ostatecznego spełnienia danych obietnic, których już stali się uczestnikami przez wiarę i chrzest święty.

3. KU ROZPOZNANIU REZUREKCYJNEJ WIARYGODNOŚCI KOŚCIOŁA

Powyższe refleksje nad rezurekcyjną tożsamością oraz ikonicznością Kościoła pozwalają na postawienie finalnego pytania: Jak można rozpoznać rezurekcyjną wiarygodność Kościoła? Przy udzielaniu odpowiedzi trzeba pamiętać, że odczytanie rezurekcyjnej ikoniczności Kościoła rozpoczyna się na płaszczyźnie postrzegania zmysłowego, jednak jej pełne rozpoznanie, a tym samym odczytanie wiarygodności może się dokonać przy jednoczesnym zaangażowaniu *ratio et fides*. Elementy widoczne, dostrzegalne empirycznie i zmysłowo wprowadzają nas w rzeczywistość Boską, nadprzyrodzoną. Tylko takie holistyczne dostrzeżenie życia Kościoła pozwala na jego zrozumienie i odczytanie wiarygodności.

Do elementów, które mogą pomóc w rozpoznaniu rezurekcyjnej wiarygodności Kościoła, można zaliczyć:

1. Wyznawanie przez Kościół wiary w zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa. Żywa wiara w rezurekcję Chrystusa stanowi punkt wyjścia w wykazaniu rezurekcyjnej wiarygodności Eklezji. Imponująca jest ciągłość i niezmiennność wiary Kościoła w rezurekcję Chrystusa od prawie dwóch tysięcy lat. Pomimo wielu prób jej zakwestionowania³⁹, nikomu nie udało się w sposób bezwzględny jej zanegować czy sensownie ją podważyć.

³⁸ Rusecki, „Chryścyczna ikoniczność Kościoła w świetle nauczania Jana Pawła”, 133-151.

³⁹ Marian Rusecki, *Pan zmartwychwstał i żyje. Zarys teologii rezurekcyjnej* (Warszawa: Wydawnictwo PAX, 2006), 86-141.

2. Przekonanie o permanentnej obecności Zmartwychwstałego Pana w życiu oraz misji Eklezji. Kościół nie zapomniana o żywej i osobowej obecności Zmartwychwstałego Pana pośród swego ludu, dlatego nieustannie żyje w przeświadczeniu, że wciąż aktualna jest obietnica dana apostołom: „A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do końca świata” (Mt 28,20).
3. Rezurekcyjna wiarygodność Eklezji wyraża się w świętowaniu Wielkanocy. Warto zwrócić uwagę zarówno na przygotowanie do świąt wielkanocnych, jak i na samo ich przeżywanie. Kolosalne znaczenie ma duchowe przygotowanie przez 40 dni Wielkiego Postu (m.in. rekolekcje, nabożeństwa pasyjne), pobożna celebrowanie liturgii Triduum Paschalnego oraz uroczyste świętowanie Zmartwychwstania, które rozciąga się na osiem dni – przez całą oktawę wielkanocną Kościół powtarza: „uroczyście obchodzimy święty dzień zmartwychwstania naszego Pana Jezusa Chrystusa”.
4. Rezurekcyjną świadomość Kościoła uwyrażnia sprawowanie Eucharystii, która jest permanentnym uobecnianiem misterium paschalnego, czyli męki, śmierci i zmartwychwstania. W celebrowaniu Eucharystii nie chodzi tylko o przypominanie wydarzeń historycznych, ale o ich aktualizację i zbawcze działanie, co wyrażają słowa akłamacji: „Głosimy śmierć Twoją Panie Jezu, wyznajemy Twoje zmartwychwstanie i oczekujemy Twego przyjścia w chwale”.
5. Rezurekcyjna wiarygodność Kościoła uwidacznia się także w świętowaniu przez wierzących niedzieli jako dnia zmartwychwstania. Ważnym elementem świętowania jest czynny udział w niedzielnej Eucharystii oraz sposób przeżywania tego dnia. Dający się zauważyć wśród osób wierzących brak szacunku dla niedzieli jako dnia Pańskiego – czego przejawem są m.in.: zaniedbywanie udziału we mszy świętej, robione zakupy, wywieranie presji na prowadzenie handlu w niedzielę, a także wykonywanie niekoniecznych prac domowych – osłabia wiarygodność Kościoła.
6. Kościół wiarygodny nieprzerwanie naucza o Chrystusie, który umarł, zmartwychwstał i żyje. Akcenty rezurekcyjne winny być zatem stale obecne w przepowiadaniu homilijnym i katechetycznym. Szczególną okazją mogą być katechezy chrzcielne dla rodziców i chrzestnych oraz przepowiadanie pogrzebowe. Św. Paweł naucza: „Czy nie wiecie, że my, którzy zostaliśmy ochrzczeni w Chrystusie Jezusie, zostaliśmy pogrzebani razem z Nim w śmierci po to, aby wejść w nowe życie, tak jak Chrystus został wskrzeszony z martwych do chwa-

- ły Ojca. Bo jeśli zostaliśmy złączeni z Nim przez śmierć podobną do jego śmierci, będziemy także złączeni przez podobne zmartwychwstanie” (Rz 6,3-5). Jakże wymowna jest dla wierzących symbolika Paschału, który symbolizuje Chrystusa – Światłość Świata. Poświęcony w Wigilię Paschalną Paschał zapala się podczas udzielania sakramentu chrztu świętego oraz w czasie liturgii pogrzebowej. Kościół w ten sposób uwyrażnia prawdę, że życie człowieka ochrzczonego realizuje się w blasku Chrystusa, który jest Światłem i Życiem. Natomiast śmierć jest dla człowieka wierzącego przejściem do nowego życia, któremu towarzyszy światło Chrystusa.
7. O wiarygodności rezurekcyjnej Kościoła stanowi także indywidualna postawa wiernych wobec życia wiecznego. Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa to nadzwyczajny akt Bożej wszechmocy, dzięki któremu Jezus przeszedł ze stanu śmierci do nowego, nadprzyrodzonego życia w chwale Boga Ojca⁴⁰. Istotą rezurekcji jest nowe życie Jezusa w uwielbionym ciele w chwale Ojca. Jego przemienione ciało jest znakiem i zapowiedzią przemiany ludzkiej natury i naszego zmartwychwstania i życia z Chrystusem na wieki. Z wiarą w życie wieczne wiąże się także chrześcijański szacunek wobec ludzkiego życia; od poczęcia do naturalnej śmierci.
 8. Odważne składanie świadectwa o Chrystusie, który umarł, zmartwychwstał i żyje, to kolejny element w wykazaniu rezurekcyjnej wiarygodności Eklezji. O prawdziwości i wyjątkowości Kościoła świadczy życiowa postawa – świadectwo życia – wierzących w Chrystusa. Świadectwo żywej wiary mocniej przemawia niż jedynie same słowa.
 9. Wiarygodność rezurekcyjna Eklezji jest także ściśle związana ze świętością, a szczególnie z wiarą w świętych obcowanie, czyli duchową więź pomiędzy tymi, którzy już osiągnęli chwałę nieba, a tymi, którzy jeszcze oczyszczają się w czyścicu oraz wierzącymi żyjącymi na ziemi. Święci stanowią dla wierzących wzór postępowania, potwierdzają prawdę, że życie Ewangelią na co dzień jest możliwe oraz ukazują piękno życia w niebie. Zarówno wiara w świętych obcowanie, jak i właściwy kult świętych stanowią o wyrazistości rezurekcyjnego oblicza Kościoła.

⁴⁰ Marian Rusecki i Jacenty Mastej, „Zmartwychwstanie”, w *Leksykon teologii fundamentalnej*, red. Marian Rusecki i in. (Lublin–Kraków: Wydawnictwo M, 2002), 1367.

10. Rezurekcyjna wiarygodność Kościoła uwidacznia się w życiu wiernych poprzez stosunek do umierania i szacunek dla zmarłych. Wiara w zmartwychwstanie wyraża się w przygotowaniu się do śmierci, co uwidacznia m.in. modlitwa o dobrą śmierć oraz zachowanie od nagłej i niespodziewanej śmierci. Przejawem wiary rezurekcyjnej jest zarówno stworzenie godnych warunków dla umierania osób bliskich, jak i wieloraka pomoc niesiona zmarłym: zyskane i ofiarowane odpusty, post, jałmużna, modlitwa, a szczególnie ofiara mszy świętej i przyjęta komunika święta w ich intencji. Także troska i dbałość o groby bliskich może pomóc w odczytaniu rezurekcyjnej wiarygodności Kościoła. Wyrazem wiary w zmartwychwstanie jest m.in. fakt śpiewania pieśni rezurekcyjnych w czasie obrzędów pogrzebu.
11. Wiarygodność rezurekcyjna wyraża się także w trosce Kościoła o przewycięzanie tradycji, zwyczajów czy zabobonnych praktyk, które są przeciwne katolickiej wierze w zmartwychwstanie ciała i życie. Właściwa diagnoza oraz skuteczne rozwiązanie tych problemów przez pasterzy Kościoła może stanowić ważną przesłankę w wykazaniu wiarygodności Eklezji.
12. Na rezurekcyjną wiarygodność Kościoła wskazują widoczne w życiu wiernych owoce zmartwychwstania, do których można zaliczyć m.in. pokój i radość. Ewangelista Jan zaznacza: „Gdy tego pierwszego dnia tygodnia zapadł wieczór, a tam, gdzie przebywali uczniowie, zamknięto drzwi z obawy przed Żydami, przyszedł Jezus, stanął w środku i pozdrowił ich: ‘Pokój wam’. A gdy to powiedział, pokazał im ręce oraz bok. Uczniowie uradowali się, że ujrzeli Pana” (J 20,19-20). Znakiem rozpoznawczym w życiu wspólnoty eklezjalnej oraz poszczególnych wiernych są owoce, które swoje źródło mają w darach zmartwychwstałego Pana. Piękno Kościoła Chrystusowego ujawnia się w owocach życia wiernych.
13. Jako ostatni element na drodze ukazywania rezurekcyjnej wiarygodności Kościoła należy podkreślić, że Kościół Chrystusowy powinien żyć w przekonaniu, iż permanentnie zmierza na spotkanie z Panem, który powtórnie przyjdzie w majestacie i chwale. Wiarygodność Eklezji uwidacznia zatem chrześcijańska cnota nadziei, która wyraża pragnienie i gotowość na powtórne przyjście Pana. Zaufanie Kościoła i zdanie się na Bożą opatrzność wzmacnia jego wiarygodność. Natomiast pokładanie przez Kościół nadziei w tym świecie, a szczególnie w dobrach materialnych ją osłabia.

Wskazane powyżej elementy pomagają w rozpoznaniu wiarygodności Kościoła w perspektywie rezurekcyjnej. Ich szczegółowe przedstawienie i uwyrażnienie stanowi ważny etap w wykazaniu rezurekcyjnej wiarygodności Kościoła.

ZAKOŃCZENIE

Celem niniejszego opracowania było ukazanie rezurekcyjnej wiarygodności Kościoła. Tak postawiony cel został zrealizowany na trzech etapach. Najpierw wykazano rezurekcyjną tożsamość Kościoła, która wiąże się z jego genezą oraz stanowi o jego absolutnej wyjątkowości na przestrzeni historii. Na drugim etapie zaprezentowano Eklezję jako ikonę zmartwychwstałego Pana. Na koniec – na bazie wcześniejszych rozważań – uwypuklono te elementy, które mogą pomóc w rozpoznaniu rezurekcyjnej wiarygodności Kościoła. Jako warunek konieczny w rozpoznaniu rezurekcyjnej wiarygodności Eklezji uznano równoczesne zaangażowanie rozumu i wiary.

Przeprowadzone badania pozwalają stwierdzić, że rezurekcyjna wiarygodność Kościoła jest powiązana z innymi argumentami za wiarygodnością chrześcijaństwa i Kościoła. Jednocześnie w argumentacji teologiczno-fundamentalnej potrzebne jest jeszcze mocniejsze uwyrażnianie aspektu rezurekcyjnego, co przyczyni się do wykazania absolutnie wyjątkowej tożsamości Eklezji.

BIBLIOGRAFIA

- Bartnik, Czesław S. *Kościół Jezusa Chrystusa*. Wrocław: Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, 1982.
- Bartnik, Czesław S. *Kościół*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2009.
- Borto, Paweł. „Josepha Ratzingera ujęcie wiarygodności Kościoła”. W *Teologia fundamentalna w twórczości Josepha Ratzingera*, red. Krzysztof Kaucha, Jacenty Mastej. 203-216. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2017.
- Dola, Tadeusz. *Teologia misteriów życia Jezusa*. Opole: Redakcja Wydawnictw. Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego, 2002.
- Dupuis, Jacques. *Wprowadzenie do chrystologii*. Kraków: Wydawnictwo WAM, 1999.
- Durrwell, François-Xavier. *La résurrection de Jésus mystère de salut*. Paris: Cerf, 1982.
- Durrwell, François-Xavier. *Ojciec. Bóg w swoim miłosierdziu*. Kielce: Wydawnictwo „Jedność”, 2000.
- Góźdz, Krzysztof. „Obrazy Kościoła i główne idee eklezjologiczne”. W *Kościół w czasach Jana Pawła II*, red. Marian Rusecki, Krzysztof Kaucha, Jacenty Mastej. 79-97. Lublin: Wydawnictwo KUL, Wydawnictwo „Gaudium”, 2005.

- Hryniewicz, Waław. *Nasza pascha z Chrystusem. Zarys chrześcijańskiej teologii paschalnej*. T. 2. Lublin: TN KUL, 1987.
- Hryniewicz, Waław. *Pascha Chrystusa w dziejach człowieka i wszechświata. Zarys chrześcijańskiej teologii paschalnej*. T. 3. Lublin: TN KUL, 1991.
- Katechizm Kościoła Katolickiego*. Poznań: Pallottinum, 1994.
- Kaucha, Krzysztof. „Wiarygodność Kościoła i jej uzasadnianie w twórczości naukowej M. Ruseckiego”. W *Scio Cui Credidi. Księga pamiątkowa ku czci Księdza Profesora Mariana Ruseckiego w 65. rocznicę urodzin*, red. Ireneusz Ledwoń i in. 133-145. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2007.
- Kaucha, Krzysztof. „Wiarygodność Kościoła”. W *Kościół w czasach Jana Pawła II*, red. Marian Rusecki, Krzysztof Kaucha, Jacenty Mastej. 335-359. Lublin: Wydawnictwo KUL, Wydawnictwo „Gaudium”, 2005.
- Kaucha, Krzysztof. „Współczesne metody uzasadniania wiarygodności Kościoła”. *Roczniki Teologiczne* 52, nr 9 (2005): 77-96.
- Kaucha, Krzysztof. *Wiarygodność Kościoła w kontekście współczesności europejskiej w świetle nauczania Jana Pawła II*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2008.
- Kopeć, Edward. „Historiozbawczy charakter zmartwychwstania Jezusa Chrystusa”. *Roczniki Teologiczno-Kanoniczne* 24, nr 4 (1977): 107-118.
- Krzyszowski, Zbigniew. „Zmartwychwstanie a eklezjogeneza”. *Resovia Sacra* 6 (1999): 55-80.
- Latourelle, René. „Chiesa: Motivo di credibilita”. W *Dizionario di teologia fondamentale*, red. René Latourelle, Rino Fisichella. 162-181. Assisi: Cittadella Editrice, 1990.
- Mastej, Jacenty. „Chryścystyczność jako podstawa wyjątkowości Kościoła”. *Łódzkie Studia Teologiczne* 28, nr 2 (2019): 11-22.
- Mastej, Jacenty. „Paschalna wiarygodność chrześcijaństwa i Kościoła według Josepha Ratzingera/Benedykta XVI”. W *Teologia fundamentalna w twórczości Josepha Ratzingera*, red. Krzysztof Kaucha, Jacenty Mastej. 135-151. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2017.
- Mastej, Jacenty. „Pneumatologiczna wiarygodność Kościoła”. *Verbum Vitae* 37, nr 1 (2020): 227-240.
- Mastej, Jacenty. *Staurologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2014.
- Michalik, Andrzej. „Wiarygodność chrześcijaństwa według Josepha Ratzingera”. W *Teologia fundamentalna w twórczości Josepha Ratzingera*, red. Krzysztof Kaucha, Jacenty Mastej. 121-134. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2017.
- Muszyński, Henryk. „Zmartwychwstanie Chrystusa niewzruszonym fundamentem Kościoła. Reinterpretacja 2 Tm 2,19 w świetle źródeł qumrańskich”. *Studia Pelplińskie* 8 (1976): 91-123.
- Nagy, Stanisław. *Chrystus w Kościele. Zarys eklezjologii fundamentalnej*. Wrocław: Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, 1982.
- Nagy, Stanisław. *Ty jesteś Piotr, czyli Skala i na tej Skale zbuduję Kościół mój. Studium o widzialnym Kościele*. Częstochowa: Biblioteka „Niedzieli”, 2009.
- Napiórkowski, Andrzej. „Geneza i misja Kościoła w świetle Objawienia”. W *Teologia fundamentalna*. T. 4: *Kościół Chrystusowy*, red. Tadeusz Dzidek i in. 23-97. Kraków: Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie. Wydawnictwo Naukowe, 2019.
- Neuner, Peter. „Eklezjologia – nauka o Kościele”. W *Podręcznik teologii dogmatycznej*, red. Wolfgang Beinert. T. 7, 207-509. Kraków: Wydawnictwo M, 1999.
- Piè-Ninot, Salvador. „Gesù e la Chiesa”. W *Dizionario di teologia fondamentale*, red. René Latourelle, Rino Fisichella. 151-162. Assisi: Cittadella Editrice, 1990.
- Piè-Ninot, Salvador. „Zmartwychwstanie Chrystusa w teologii współczesnej”. W *Tajemnica odkupienia*, red. Lucjan Balter i in. 270-279. Poznań: Pallottinum, 1997.
- Piè-Ninot, Salvador. *Wprowadzenie do eklezjologii*. Kraków: Wydawnictwo WAM, 2002.

- Pius XII. Encyklika *Mistici Corporis*. 1943.
- Rabczyński, Paweł. „Wiarygodność Kościoła a znaki czasu”. W *Kościół w czasach Jana Pawła II*, red. Marian Rusecki, Krzysztof Kaucha, Jacenty Mastej. 319-334. Lublin: Wydawnictwo KUL, Wydawnictwo „Gaudium”, 2005.
- Rusecki, Marian, Jacenty Mastej i Krzysztof Kaucha. *Metodologia teologii fundamentalnej*. Lublin: TN KUL, 2019.
- Rusecki, Marian i Jacenty Mastej. „Zmartwychwstanie”. W *Leksykon teologii fundamentalnej*, red. Marian Rusecki i in. 1367-1375. Lublin–Kraków: Wydawnictwo M, 2002.
- Rusecki, Marian. „Boska geneza Kościoła”. W *Kościół w czasach Jana Pawła II*, red. Marian Rusecki, Krzysztof Kaucha, Jacenty Mastej. 65-78. Lublin: Wydawnictwo KUL, Wydawnictwo „Gaudium”, 2005.
- Rusecki, Marian. „Chrystyczna ikoniczność Kościoła w świetle nauczania Jana Pawła. Szkic zagadnienia”. W *Jana Pawła II inspiracje chrystologiczne*, red. Krzysztof Kaucha, Jacenty Mastej. 133-51. Kraków: Wydawnictwo Księży Sercanów „Dehon”, 2006.
- Rusecki, Marian. „Czy Kościół w Polsce jest wiarygodny?”. W *Wiarygodność Kościoła wobec przemian w Polsce. Quo vadis Ecclesia Polonorum?*, red. Marian Rusecki. 143-156. Pełplin–Lublin: Wydawnictwo „Bernardinum”, 1994.
- Rusecki, Marian. „Funkcja argumentacyjna cudu w pierwszych wiekach Kościoła”. *Roczniki Teologiczne* 26, nr 2 (1979): 29-40.
- Rusecki, Marian. „Próba określenia przedmiotu ikonicznej teologii fundamentalnej”. *Studia Theologiae Fundamentals* 2 (2011): 31-46.
- Rusecki, Marian. „Wiarygodność Kościoła w Polsce jako rzeczywistości personalistycznej i dynamicznej”. *Studia Warmińskie* 30 (1993): 377-390.
- Rusecki, Marian. *Cud w chrześcijaństwie*. Lublin: TN KUL, 1996.
- Rusecki, Marian. *Pan zmartwychwstał i żyje. Zarys teologii rezurekcyjnej*. Warszawa: Wydawnictwo PAX, 2006.
- Rusecki, Marian. *Traktat o cudzie*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2006.
- Rusecki, Marian. *Traktat o Kościele*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2014.
- Rusecki, Marian. *Traktat o Objawieniu*. Kraków: Wydawnictwo Księży Sercanów „Dehon”, 2007.
- Scheffczyk, Leo. „Zmartwychwstanie Jezusa – fundamentalna prawda wiary”. *Communio* 5, nr 2 (1985): 11-22.
- Scheffczyk, Leo. *Zmartwychwstanie*. Warszawa: Wydawnictwo PAX, 1984.
- Seweryniak, Henryk. „Sposoby uzasadniania wiarygodności Kościoła w nowszej literaturze teologicznej”. W *Wiarygodność Kościoła. Materiały z sympozjum w Kamieniu Śląskim w dniach 2-3.04.1997*, red. Tadeusz Dola. 27-48. Opole: Redakcja Wydawnictw. Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego, 1997.
- Seweryniak, Henryk. *Świadectwo i sens. Teologia fundamentalna*. Płock: Płocki Instytut Wydawniczy, 2001.
- Seweryniak, Henryk. *Święty Kościół powszedni*. Warszawa: Biblioteka „Więzi”, 1996.
- Skalický, Karel. „Fundacyjne wydarzenie chrześcijaństwa: Ukrzyżowanie i zmartwychwstanie Jezusa z Nazaretu”. W *Chrześcijaństwo jutra*, red. Marian Rusecki i in. 27-49. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2001.
- Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*. 1964.
- Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele *Gaudium et spes*. 1965.
- Stachewicz, Krzysztof. „Ikona a ontologia”. *Studia Theologiae Fundamentals* 2 (2011): 9-19.
- Wenisch, Bernhard. *Geschichten oder Geschichte? Theologie des Wunders*. Salzburg: Verlag St. Peter, 1981.

REZUREKCYJNA WIARYGODNOŚĆ KOŚCIOŁA

S t r e s z c z e n i e

Artykuł podejmuje kwestię rezurekcyjnej wiarygodności Kościoła. Temat został zrealizowany na trzech etapach. Najpierw wykazano rezurekcyjną tożsamość Kościoła, która wiąże się z jego genezą oraz stanowi o absolutnej wyjątkowości Eklezji na przestrzeni historii. Na drugim etapie zaprezentowano Eklezję, jako ikonę zmartwychwstałego Pana. Kategoria ikony pozwoliła uwyraźnić dwupłaszczyznową strukturę Kościoła (widzialną i niewidzialną, historyczną i misteryjną) oraz ukazać Eklezję jako Ciało zmartwychwstałego Pana. Na koniec – na bazie wcześniejszych rozważań – uwypuklono te elementy, które mogą pomóc w rozpoznaniu rezurekcyjnej wiarygodności Kościoła. Właściwości wiarygodności rezurekcyjnej Kościoła są złożone, posiadają płaszczyznę dostrzegalną i misteryjną zarazem. Dlatego warunkiem koniecznym w rozpoznaniu rezurekcyjnej wiarygodności Eklezji (analogicznie do poznania samego Kościoła) jest równoczesne zaangażowanie rozumu i wiary.

Słowa kluczowe: Jezus Chrystus; Kościół; zmartwychwstanie; ikona; wiarygodność Kościoła.